



# Innst. 305 S

(2016–2017)

## Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:54 S (2016–2017)

### **Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om avvikling av au pair-ordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer**

Til Stortinget

#### **Sammendrag**

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen starte arbeidet for å utvikle au pair-ordningen.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjenoppta den helt nødvendige økonomiske støtten til Au pair-senteret inntil au pair-ordningen er avviklet.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at familier ikke får motta au pair dersom en person i familien er ilagt straff, eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff, for handlinger mot en au pair.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover eller regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for alltid.
5. Stortinget ber regjeringen endre alternativene for vedtak om utestengelse fra muligheten til å ha au pair fra ett, tre og fem år til henholdsvis to, fem og ti år.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det må fremlegges politiattest for å kunne bli vertsfamilie for en au pair, og vurdere hvilke forhold som bør føre til at man ikke får mulighet til

å bli vertsfamilie av hensyn til au parens sikkerhet.

7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parene beskyttes av arbeidsmiljøloven de timene de jobber.
8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parenes oppholdstillatelse må knyttes til au pairen og ikke til vertsfamilien.
9. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppsigelsesvernet til au pairen må styrkes ved presisering av 'saklig grunn' i kontrakten.
10. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.»

Forslagsstillerne viser til at formålet med au pair-ordningen er kulturutveksling, der en ung voksen får mulighet til å lære et annet språk og en annen kultur gjennom å bli inkludert i en familie i vertslandet. Som gjenytelse skal han eller hun gjøre lettere husarbeid og/eller hjelpe til med barnepass.

Forslagsstillerne peker på at det de senere årene er blitt kjent mange eksempler på at reglene tøyes, at au parene arbeider mer enn de skal, og at det er mindre kulturutveksling enn det skal være. Det finnes også flere eksempler på grov utnytting og svært alvorlige forhold. Det er klare tegn på at mange utnytter ordningen for å skaffe seg billig hushjelp og barnepass, tjenester som ville kostet mye mer ved en vanlig ansettelse. Forslagsstillerne mener ordningen er utgått på dato, fordi det er så mye som tyder på at dette reelt sett er import av billig tjenerskap, ikke kulturutveksling, for mange av mottakerne.

Forslagsstillerne peker på at gjentatte avsløringer av dårlige forhold og utnyttelse av au pairer også gir grunn til å se på om reaksjonene mot familier som utnytter ordningen for å skaffe seg underbetalt arbeids-

kraft i hjemmet, eller som begår annen urett mot au parene, er strenge nok. Au parenes manglende vern ved oppsigelse gjør dem ekstremt sårbare og avhengige av vertsfamilien. Norge har et stort ansvar for sikkerheten til de au parene som kommer hit.

I 2015 ble det gitt 1 336 oppholdstillatelser for au parer i Norge, nesten 90 pst. av dem fra Filippinene.

Det vises for øvrig til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslagene.

### Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 8. mars 2017 til Justis- og beredskapsdepartementet v/settstatsråd Per Sandberg bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 17. mars 2017. Komiteen har 23. mars 2017 avholdt åpen høring i saken. Norsk Folkehjelp deltok på høringen.

### Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Frøde Helgerud, Frank J. Jenssen, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Representantforslag 54 S (2016–2017).

Komiteen merker seg at statsråden i sitt svarbrev til komiteen den 17. mars 2017 peker på at

«[d]ersom det skulle bli aktuelt å avvikle ordningen, vil dette kunne skje relativt raskt».

Representantenes forslag om å styrke ordningen inntil den avvikles i sin helhet, vil således ikke få nevneverdig effekt for så vidt gjelder de forslagene som krever lovendring (forslagets punkt 3, 4, 5, 6, 7, 8 og 10).

Komiteen merker seg at statsråden i sitt svarbrev ikke går inn for at ordningen bør avvikles.

Komiteen merker seg videre at statsråden ikke støtter forslagene 3, 4, 5, 6, 7, 9 og 10.

Komiteen viser til at Norsk Folkehjelp i høringen understreket betydningen av at det er nødvendig å styrke au parenes rettigheter blant annet gjennom strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au parer, at au parene burde få beskyttelse gjennom arbeidsmiljøloven de timene de arbeider, at au pare-

nes oppholdstillatelse må knyttes til au paires og ikke til vertsfamilien, samt at støtten til au pair-senteret, må gjenopptas.

Komiteen merker seg at Norsk Folkehjelp i høringen uttaler at de etter mer enn fire års erfaring med å drifte au pair-senteret registrerer at au parer helt unntaksvis kommer til Norge med kulturutveksling som hovedformål, samtidig som det er svært sjelden at vertsfamilier ønsker au parer på grunnlag av kulturutveksling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, deler oppfatningen av at au pair-ordningen utnyttes. Samtidig er det viktig å understreke at dette gjøres av et fåtall. Flertallet av vertsfamilier sørger for ordnede forhold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er positive til å ratifisere ILO-konvensjonen nummer 189 om tjenester i hjemmet. Det understrekes at det samtidig er behov for en nøye gjennomgang av konsekvenser av en ratifisering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det ikke er formålstjenlig å styrke dagens ordning i påvente av en avvikling. Disse medlemmer ønsker i stedet at ordningen erstattes av en ny ordning med reell kulturutveksling. Disse medlemmer mener likevel at Norsk Folkehjelp må få midler til å fortsette driften av au pair-senteret for ivaretagelse av au parenes rettigheter.

Disse medlemmer mener det er viktig at det slås hardt ned på tilfeller av utnyttelse. Disse medlemmer stiller seg følgelig positive til intensjonen i forslag nummer 10 om at regjeringen må fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes. Disse medlemmer understreker samtidig at forslagene fra regjeringen her må vurderes før det tas endelig stilling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem, som erstatning for au pair-ordningen, forslag til en ny ordning som gir reell kulturutveksling.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ratifisering av ILO-konvensjon nummer 189 om tjenester i hjemmet og komme tilbake med en sak til Stortinget.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om dagens lovverk i tilstrekkelig grad gir hjemler for å straffe dem som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at au pair-ordningens intensjoner om språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie er gode, og at den baserer seg på verdier som gjør at ordningen fortsatt bør bestå. Ordningen er gjensidig fordelaktig både for vertsfamiliene og for de unge voksne som reiser enten til eller fra Norge for å være au pair, så lenge reglene og prinsippene som ligger til grunn for ordningen, følges.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet registrerer at det i de senere år har fremkommet flere tilfeller der ordningen har blitt misbrukt, og imøteser Justis- og beredskapsdepartementets oppfølging av Sundvoldenerklæringens krav om å fortsette arbeidet mot sosial dumping. Ut over dette viser disse medlemmer til statsrådets brev til Stortinget ved kommunal- og forvaltningskomiteen 17. mars 2017.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at au pair-ordningen i utgangspunktet var et godt kulturutvekslingsprogram hvor unge mennesker fikk muligheten til opphold i et annet land for å lære språk og kultur. Mange vertsfamilier og au pairer har hatt gleden av au pair-ordningen. Imidlertid viser erfaringer at ordningen i altfor stor grad misbrukes i dag. På bakgrunn av dette anser dette medlem det som riktig å avvike au pair-ordningen. Dette medlem vil derfor støtte forslag nr.1.

Dette medlem vil samtidig understreke at en avvikling ikke nødvendigvis innebærer at behovet for eller etterspørselen etter hushjelp forsvinner. Det blir derfor viktig å følge nøye med på at en mulig avvikling ikke gir seg utslag i etablering av et ulovlig marked hvor det er større sjanser for utnyttelse av au pairer.

Dette medlem mener videre at Au Pair Center må gjenåpnes. Det blir spesielt viktig i en overgangsfase mot avvikling. Senteret tilbyr juridisk veiledning og annet lavterskeltilbud til au pairene. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative

budsjett for 2017, hvor det er foreslått 3 mill. kroner til Au Pair Center.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at au pair-ordningen er etablert med formål om kulturutveksling og språkopplæring. Også mange nordmenn, i all hovedsak jenter, har gjennom årene reist ut som au pairer, men de siste 10 årene har interessen for å reise ut som au pair fra Norge ligget på et svært lavt nivå.

I stedet har det blitt vanligere for norske familier å benytte seg av au pair og stadig vanligere å ha au pair fra land langt unna: Av de om lag 7 000 au pairer som har kommet til Norge de siste 5 årene, er 85 pst. fra Filippinene. Au pair-ordningen har i realiteten utviklet seg til å bli en ordning der unge kvinner fra fattige land kan få oppholdstillatelse i Norge og fungere som underbetalt og lett utnyttbar arbeidskraft. Det er ikke en akseptabel situasjon. Disse medlemmer kan ikke se at det i dag er en begrunnelse for at Norge skal ha en egen ordning for det som over tid er blitt en ren mulighet for import av svært billig arbeidskraft til hjemmet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet for å avvike au pair-ordningen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Norsk Folkehjelp har drevet Au Pair Center i en årrekke. Siden senteret ble opprettet, har det hatt en stor økning i antall henvendelser, fra 348 i 2013 til 1 214 i 2015. I senterets årsrapporter finnes flere eksempler på hvordan ordningen har blitt misbrukt: Au pairer har ikke fått ferie eller fri slik de har krav på, de får ikke feriepenger som au pairer i dag skal ha, og hvis kontrakten sies opp, får de ikke dekket utgifter til norsk kurs eller hjemreise. Det er også mange eksempler på oppsigelse på grunn av sykdom og/eller graviditet. På den bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjenoppta den helt nødvendige økonomiske støtten til au pair-senteret inntil au pair-ordningen er avviklet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at når oppholdstillatelsen avhenger av at man enten blir boende hos vertsfami-

lien sin eller finner en ny vertsfamilie, er au pairene i en svært sårbar situasjon. Å hevde sine rettigheter kan fort ende med at de må reise hjem igjen, på egen regning. UDI har per nå 45 vertsfamilier til vurdering for illeggelse av karantene for brudd på au pair-ordningen. I 2015 ila direktoratet syv vertsfamilier karantene. Au pair-ordningen er dermed en ordning som åpner for utnyttelse av sårbare unge kvinner.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener det må gjennomføres endringer som innskrenker hvem som kan motta au pairer, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at familier ikke får motta au pair dersom en person i familien er ilagt straff, eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff, for handlinger mot en au pair.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover eller regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for alltid.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parenes oppholdstillatelse må knyttes til au paires og ikke til vertsfamilien.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det må fremlegges politiattest for å kunne bli vertsfamilie for en au pair, og vurdere hvilke forhold som bør føre til at man ikke får mulighet til å bli vertsfamilie av hensyn til au parens sikkerhet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre alternativene for vedtak om utestengelse fra muligheten til å ha au pair fra ett, tre og fem år til henholdsvis to, fem og ti år.»

Dette medlem mener at et hovedproblem med au pair-ordningen, som også gjelder andre ar-

beidstakere som bor hjemme hos arbeidsgiverne sine, er at de blir langt mer avhengige av arbeidsgiveren og dermed mer sårbare for utnyttelse enn andre arbeidstakere. Arbeidsgiveren kontrollerer ikke bare lønn og andre arbeidsforhold, men også boligen. Det blir vanskeligere å sette grenser mellom arbeid og fritid. Vilåårene for å organisere seg er svakere. Dette medlem viser til høringsuttalelsen fra Norsk Folkehjelp, hvor det fremgår at dagens lovverk gir en del motstridende signaler med hensyn til arbeid og kulturutveksling. Formålet med au pair-ordningen er i UDIs rundskriv om au pair-ordningen definert som kulturutveksling. Samtidig betaler au pairene skatt som vanlige arbeidstakere. De har dessuten en arbeidskontrakt med vertsfamilien og beskyttes av ferieloven. Når situasjonen er slik at man allerede står i en sårbar diskusjon, bør det være et minimumskrav er at også denne gruppen blir omfattet av arbeidsmiljøloven de timene de arbeider. På den bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au pairene beskyttes av arbeidsmiljøloven de timene de jobber.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppsigelsesvernet til au paires må styrkes ved presisering av 'saklig grunn' i kontrakten.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at utnyttelse av utlendinger i en utilbørlig situasjon ikke er lov, men at det likevel i dag ikke er noe som en kan straffes for. Etter utlendingsloven § 108 tredje ledd, bokstav b, slik den er formulert i dag, er det kun det å formidle tjenester til en utlending som innebærer en utilbørlig utnyttelse av vedkommende, som er straffbart. Forslagsstillerne ønsker at regelverket også straffer den som utnytter utlendingen direkte. En slik bestemmelse kan også ha positiv innvirkning på arbeidslivskriminalitet i andre bransjer. Det vil bidra til en enklere etterforskning og sannsynligvis vil det bli flere tilståelsesdommer. På den bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.»

## **Forslag fra mindretall**

### **Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:**

#### *Forslag 1*

Stortinget ber regjeringen starte arbeidet for å avvikle au pair-ordningen.

### **Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:**

#### *Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen legge frem, som erstatning for au pair-ordningen, forslag til ny en ordning som gir reell kulturutveksling.

### **Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:**

#### *Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen vurdere ratifisering av ILO-konvensjon nummer 189 om tjenester i hjemmet og komme tilbake med en sak til Stortinget.

### **Forslag fra Arbeiderpartiet:**

#### *Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen utrede om dagens lovverk i tilstrekkelig grad gir hjemler for å straffe dem som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte.

### **Forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:**

#### *Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at familier ikke får motta au pair dersom en person i familien er ilagt straff, eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff, for handlinger mot en au pair.

#### *Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover eller regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for alltid.

#### *Forslag 7*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parenes oppholdstillatelse må knyttes til au parens og ikke til vertsfamilien.

#### *Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.

### **Forslag fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti:**

#### *Forslag 9*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det må fremlegges politiattest for å kunne bli vertsfamilie for en au pair, og vurdere hvilke forhold som bør føre til at man ikke får mulighet til å bli vertsfamilie av hensyn til au parens sikkerhet.

### **Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:**

#### *Forslag 10*

Stortinget ber regjeringen endre alternativene for vedtak om utestengelse fra muligheten til å ha au pair fra ett, tre og fem år til henholdsvis to, fem og ti år.

#### *Forslag 11*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parene beskyttes av arbeidsmiljøloven de timene de jobber.

#### *Forslag 12*

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppsigelsesvernet til au paren må styrkes ved presisering av «saklig grunn» i kontrakten.

## **Komiteens tilråding**

Komiteens tilråding I fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding II fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjenoppta den helt nødvendige økonomiske støtten til au pair-senteret inntil au pair-ordningen er avviklet.

## II

Dokument 8:54 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og

Karin Andersen om avvikling av au pair-ordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 16. mai 2017

**Helge André Njåstad**

leder

**Stein Erik Lauvås**

ordfører

**VEDLEGG****Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/konstituert statsråd Per Sandberg til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 17. mars 2017****Vedrørende Dokument 8: 54 S (2016–2017)**

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomiteens brev av 8. mars d.å., hvor det bes om min vurdering av et forslag fra representantene Karin Andersen og Kirsti Bergstø om avvikling av aupairordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer.

***Innledende kommentar***

Norge har ratifisert *Europeisk avtale om ansettelse av «au pair»* av 24. november 1969, og en avvikling av aupairordningen fordrer oppsigelse av denne avtalen. Avtalepartene kan si opp avtalen ved notifikasjon stillet til Europarådets generalsekretær, og oppsigelsen får virkning seks måneder fra den dato generalsekretæren mottar notifikasjon. Jeg bemerker at en ev. oppsigelse potensielt kan få innvirkning på Norges mulighet til å sende egne borgere som au pairer til andre europeiske land.

Dersom det skulle bli aktuelt å avvikle ordningen, vil dette kunne skje relativt raskt. Representantenes forslag om å styrke ordningen inntil den avvikles i sin helhet, vil således ikke få nevneverdig effekt for så vidt gjelder de forslagene som krever lovendring (forslagets punkt 3, 4, 5, 6, 7, 8 og 10).

***Forslagets punkt 1***

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet for å avvikle au pair-ordningen.»

Aupairordningens intensjon – språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie – er god og baserer seg på verdier som gjør at ordningen fortsatt bør bestå. Ungdom, også fra fattigere land, bør få muligheten til å komme til Norge og lære om norsk kultur og norske samfunnsforhold. Som det fremgår av regjeringsplattformen, ønsker Regjeringen Solberg å fortsette arbeidet mot sosial dumping. Vi må sikre at aupairordningen brukes for kulturutveksling og forhindre misbruk. Det er derfor viktig at vi følger med på praktiseringen av ordningen og ev. foretar nødvendige justeringer, slik at den fungerer best mulig.

***Forslagets punkt 2***

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjenoppta den helt nødvendige økonomiske støtten

til Au pair-senteret inntil au pair-ordningen er avviklet.»

På bakgrunn av regjeringens hovedmål og prioriteringer innenfor det samlede budsjettforslaget for 2017, foreslo regjeringen å avvikle tilskuddet til informasjons- og veiledningstiltak til au pairer. Stortingets flertallet sluttet seg til dette. Opprettelsen av tilskuddet var ett av flere tiltak for å styrke kulturaspektet ved aupairordningen og forhindre at au pairer brukes som billig arbeidskraft. Tilskuddsordningen er imidlertid dyr, når man tar i betraktning hvor få personer som benytter seg av tilbudet. Det er heller ikke gitt at denne gruppen skal ha en egen ordning for informasjon. UDI har på sine nettsider tilrettelagt informasjon for au pairer, både på norsk og engelsk. Au pairer og vertsfamilier kan også ta kontakt med UDIs veiledningstjeneste. Jeg legger til grunn at UDI ivaretar au pairers ev. behov for bistand og informasjon på en tilstrekkelig god måte, og jeg kan derfor ikke se at det er nødvendig å gjeninnføre økonomisk støtte til Au pair-senteret.

***Forslagets punkt 3***

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at familier ikke får motta au pair dersom en person i familien er ilagt straff, eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff, for handlinger mot en au pair.»

Jeg forstår forslaget slik at representantene ønsker å endre utlendingsloven (utl.) § 27 b annet ledd, ved at dagens karanteneperiode på opptil ti år gjøres varig. Videre foreslår representantene å utvide bestemmelsens anvendelsesområde. Dette innebærer at bestemmelsen vil gjelde generelt; for forhold begått av en person i en familie (i motsetning til i en vertsfamilie) mot en au pair. Og den skal ikke begrenses til å gjelde forhold som er begått mot vertsfamiliens au pair, men gjelde forhold begått mot au pairer generelt.

Når det gjelder anvendelsesområdet, kan man tenke seg tilfeller der en person i en familie blir ilagt straff eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff for handlinger mot en au pair selv om familien ikke har egen au pair, og at denne familien på et senere tidspunkt ønsker å få au pair. Et annet eksempel vil kunne være at en vertsfamilie dømmes for handlinger mot en annen au pair enn sin egen. Jeg an-

tar imidlertid at dette ikke er særlig utbredte eller aktuelle problemstillinger, og slike tilfeller vil kunne løses i straffespolet. Det vil dessuten være utfordrende for UDI å kontrollere og håndheve den foreslåtte bestemmelsen, da familier uten egen au pair ikke vil være i direkte kontakt med utlendingsmyndighetene. På denne bakgrunn ser jeg ikke grunn til å endre utlendingsloven slik forslaget er utformet.

Jeg vil peke på at formålet med utl. § 27 b annet ledd er å hindre at fremtidige au pairer utsettes for straffbare forhold i vertsfamilien. Au pairene beskyttes gjennom karanteneordningen ved at en vertsfamilie får karantene utmålt etter alvorlighetsgraden ved bruddet på vilkårene for oppholdstillatelse til au pair. I Prop. 154 L (2012–2013) *Endringer i utlendingsloven (misbruk av aupairordningen mv.)* uttalte Justis- og beredskapsdepartementet at det vil være rimelig med en karanteneperiode på fem eller ti år i de mest alvorlige tilfellene av brudd på hhv. regelverket for aupairtillatelse og straffelovgivningen. Jeg stiller meg bak denne vurderingen.

#### **Forslagets punkt 4 og 5**

Forslagene i punkt 4 og 5 behandles samlet, da de omhandler varigheten av ilagt karantene etter utl. § 27 b første ledd. Forslagene lyder:

«4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover eller regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for alltid.»

«5. Stortinget ber regjeringen endre alternativene for vedtak om utestengelse fra muligheten til å ha au pair fra ett, tre og fem år til henholdsvis to, fem og ti år.»

Jeg forstår forslagene slik at utestengelsesperioden (karantenen) bør være lenger (forslag 5), og i noen tilfeller varig (forslag 4). Når det gjelder varig karantene, viser jeg til min kommentar over til forslagens punkt 3.

Under arbeidet med innføring av en karantenebestemmelse i utlendingsloven var det også noen høringsinstanser som tok til orde for at karanteneperioden burde være lengre. Jeg siterer fra departementets vurdering i Prop. 154 L (2012–2013):

«Lengden på karanteneperioden i det enkelte tilfellet beror på en konkret helhetsvurdering der blant annet type vilkår som er brutt, hvor alvorlig bruddet er, hvor mange ganger vilkåret er brutt og over hvor lang tid bruddet har pågått, er relevante momenter. Departementet mener at det ikke er hensiktsmessig at det i regelverket settes to år som et utgangspunkt for lengden, slik UD foreslår, men at dette vurderes konkret i hvert tilfelle. Dersom au paires ikke bor hos vertsfamilien, jobber et betydelig høyere antall timer

enn avtalt, utfører vesentlig andre oppgaver enn hva som er avtalt eller ikke får utbetalt lommepenger, vil dette klart kunne gi grunnlag for å ilegge fem års karantene. Den nærmere vurderingen av karanteneperiodens lengde må fastlegges i praksis.»

UDI rapporterer at det er en betydelig økning i saker som er aktuelle for vurdering av ileggelse av karantene etter utl. § 27 b. Dette viser at innføringen av bestemmelsen har hatt effekt, i den forstand at det i økende grad avdekkes misbruk av aupairordningen. Så langt er det for tidlig å si noe om ordningen også har en *preventiv* effekt. Vi ser imidlertid at de formene for misbruk mot au pairer som det gjerne rapporteres om i media, også rapporteres til UDI.

Etter dette ser jeg ikke behov for å endre karantenebestemmelsen i utl. § 27 b første ledd nå.

#### **Forslagets punkt 6**

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det må fremlegges politiattest for å kunne bli vertsfamilie for en au pair, og vurdere hvilke forhold som bør føre til at man ikke får mulighet til å bli vertsfamilie av hensyn til au paires sikkerhet.»

Fremleggelse av politiattest er ingen garanti for au paires sikkerhet. Ifølge politiregisterloven av 1. juli 2014 § 37 kan politiattest bare brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon for bestemte formål. Lovgiver har ment bestemmelsen som en retningssigende føring når det vurderes å foreslå hjemmel for utstedelse av politiattest i særlovgivningen. I herværende tilfelle antar jeg at det mest aktuelle formålet i lovens § 37 som kan berette bruk av politiattest vil være at «lovbruddet gjør en person uegnet, og manglende utelukkelse vil kunne medføre betydelige skadevirkninger». Jeg stiller spørsmål ved om en fremleggelse av politiattest i disse sakene vil forhindre «betydelige skadevirkninger».

I Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) *Om lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven)* vises det til hvilke prinsipper og hensyn som ligger bak politiregisterloven:

«De prinsippene som ligger til grunn for den alminnelige personvernlovgivningen er formålsbestemthet, nødvendighet og at opplysningene er relevante og tilstrekkelige. I tillegg tilsier godt personvern at den registrerte har visse grunnleggende rettigheter, som for eksempel rett til innsyn, informasjon og rett til å kunne kreve at uriktige opplysninger blir rettet eller slettet. Endelig er gode kontrollordninger og datasikkerhet et vesentlig element i å sikre godt personvern.

Ved utformingen av (...) [politiregisterloven] har man søkt å ivareta disse prinsippene og den registrertes rettigheter i størst mulig grad, herunder har man særlig søkt å finne forholdsmessigheten mellom den



kriminalitet som skal bekjempes og det inngrep som skal gjøres i den enkeltes personvern.»

Jeg mener de bakenforliggende hensynene og forholdsmessighetsvurderingen tilsier at det ikke bør kreves politiattest for å kunne bli vertsfamilie for au pair.

### **Forslagets punkt 7**

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au pairene beskyttes av arbeidsmiljøloven de timene de jobber.»

Formålet med aupairordningen er som kjent kulturveksling, hvor en ung voksen får mulighet til å lære et annet språk og en annen kultur gjennom å bli inkludert i en familie i vertslandet. Tanken er at også vertsfamilien vil lære om au pairens kultur og hjemland. Som gjenytelse skal au paires gjøre lettere husarbeid og/eller hjelpe til med barnepass. Aupairordningen innebærer således ikke et tradisjonelt arbeidsgiver-/arbeidstakerforhold, og i tråd med Europarådets avtale regnes ikke et regulært aupairforhold for å være et arbeidsforhold etter norsk rett.

Å definere au pairer som arbeidstakere ville bety at man åpner for arbeidsinnvandring av ufaglært arbeidskraft. I Norge har vi begrenset arbeidsinnvandring. Det er ikke aktuelt å endre aupairordningens innretning til å bli en ordning for ufaglært arbeidsinnvandring.

Arbeidsmiljøloven (aml.) gjelder for «virksomhet som sysselsetter arbeidstaker» og vil, uavhengig av definisjonen av au pairers motytelse, ikke omfatte au pairer. Arbeidsforhold der arbeidstaker utfører husarbeid, tilsyn eller pleie i private hjem eller hushold reguleres av forskrift 5. juli 2002 nr. 716 om husarbeid, tilsyn og pleie i privat arbeidsgivers hjem eller hushold (husarbeidsforskriften), jf. aml. § 1-5 annet ledd. Forskriften gir en tilpasset verne Lovgivning for denne gruppen, med utgangspunkt i arbeidsmiljølovens bestemmelser, men noe forenklet og med litt færre rettigheter. Det er også gitt enkelte særregler. Heller ikke husarbeidsforskriften kommer til anvendelse på au pairer, men i en tingrettsdom (TOSLO-2007-130127) ser ikke retten bort fra at aml. og husarbeidsforskriften i enkelte konkrete tilfeller vil kunne komme til anvendelse i au pair-saker «der det reelle forhold mellom partene er et ordinært arbeidsforhold, og (...) hushjelpsforskriften kommer til anvendelse der det reelt foreligger et hushjelpsforhold».

På denne bakgrunn mener jeg det ikke er grunnlag for å utvide verken arbeidsmiljølovens eller husarbeidsforskriftens virkeområde.

### **Forslagets punkt 8**

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au paires oppholdstillatelse må knyttes til au paires og ikke til vertsfamilien.»

Jeg forstår forslaget slik at au paires skal få en oppholdstillatelse som gir generell adgang til å være au pair i Norge i to år. Jeg antar at au pair-tillatelsen etter forslaget fortsatt skal gis på bakgrunn av en konkret au pair-kontrakt, mellom au paires og vertsfamilien, som legges frem i søknaden om oppholdstillatelse.

UDI vil da fortsatt kunne kontrollere at vilkårene knyttet til søknaden om oppholdstillatelse er til stede *for den første vertsfamilien*. Utfordringene med forslaget oppstår når au paires bytter vertsfamilie, noe som foregår i et relativt stort omfang.

Au paires har i dag mulighet for å bo hos ny vertsfamilie og utføre oppgaver iht. ny kontrakt når fullstendig søknad om oppholdstillatelse som au pair hos ny vertsfamilie er innlevert, jf. utlendingsforskriften § 10-25 a. Under behandlingen av den nye søknaden kontrollerer utlendingsmyndighetene om vilkårene er til stede, herunder at den nye vertsfamilien ikke er satt i karantene, at den nye vertsfamilien ikke har flere au paires, og at de betingelsene som tilbys er i tråd med au pair-kontrakten.

Manglende kontroll medfører risiko for at au paires må godta dårligere betingelser enn i standardkontrakten, at au pair-forholdet ikke blir formalisert, at vertsfamilien ikke har gjennomført e-læringskurset som kreves, eller at au paires kommer til en familie som er satt i karantene. Uten formalisering av au pair-oppholdet i neste vertsfamilie vil utlendingsmyndighetene ha færre muligheter for kontroll og sanksjoner mot den nye vertsfamilien (som utlendingsmyndighetene sannsynligvis ikke kommer til å ha informasjon om). Manglende formalisering kan dessuten føre til usikkerhet om hvilken vertsfamilie som står ansvarlig for utgifter til norsk kurs og hjemreise.

Med forslaget vil også utlendingsmyndighetene få mindre informasjon om vertsfamilier som det er grunnlag for å sette i karantene. I søknad om ny oppholdstillatelse som au pair kommer det ofte frem opplysninger om brudd på vilkårene for oppholdstillatelse som au pair hos den tidligere vertsfamilien.

Mange au paires rekrutteres i dag fra dårlige økonomiske kår. Det betyr at også au paires kan ha grunner til å bryte vilkårene for au pair-ordningen. Jeg mener derfor at det er viktig at vi også overfor au paires har kontroll av om vilkårene for au pair-tillatelsen er til stede når de bytter vertsfamilie.

### ***Forslagets punkt 9***

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppsigelsesvernet til au pairen må styrkes ved presisering av «saklig grunn» i kontrakten.»

Oslo tingrett (TOSLO-2007-130127) har uttalt seg om tolkningen av begrepet «saklig grunn». Jeg hitsetter:

«Au pairkontraktens krav om at en oppsigelse må være «saklig begrunnet» i vertsfamiliens eller au paires forhold, tilsvarer etter ordlyden kravet til oppsigelsesgrunn i aml. § 15-7. Det er naturlig å forstå innholdet i begrepet på samme måte: Det må foreligge en fornuftig grunn til å avslutte forholdet, relatert til familiens behov eller au paires utførelse av sine oppgaver/hennes opptreden i hjemmet. Oppsigelsesgrunnen må ha tilstrekkelig vekt, og oppsigelsen må ikke anses urimelig etter en interesseavveining mellom partene.

Hva som kan anses som saklig grunn må imidlertid vurderes opp mot au pairforholdenes egenart: Etter UDI's standardkontrakt inviteres au pairen inn i familiens hjem, skal ha sitt eget rom i boligen (punkt 11), skal behandles som et familiemedlem og få mulighet til å delta aktivt i familielivet (punkt 8) og betros pass og stell av familiens barn (punkt 4).

Et au pairforhold har således flere viktige særtrekk som skiller det fra et vanlig arbeidsforhold der partene møtes på en ordinær arbeidsplass. En au pair kan derfor ikke gis et like sterkt oppsigelsesvern som en arbeidstaker i et ordinært arbeidsforhold. Det å

være en del av en familie forutsetter et tillitsfullt og nært samarbeid, god kommunikasjon og fleksibilitet.»

Med henvisning til rettspraksis ser jeg ikke behov for å endre UDIs au pair-kontrakt.

### ***Forslagets punkt 10***

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.»

Jeg forstår representantforslaget slik at det gjelder endringer i ordlyden i utl. § 108 tredje ledd bokstav b, slik at ikke bare formidlerleddet straffes, men også den som utnytter utlendingens situasjon på en utilbørlig måte. Forslaget innebærer bl.a. at ordlyden «formidler» må endres og at «arbeid eller bolig» slettes. Dette betyr at bestemmelsens anvendelsesområde utvides betraktelig. En slik endring har potensielt et stort nedslagsfelt og vil gjelde for flere grupper enn au pairer, og det må ev. ses på i en større sammenheng. I dag har vi regler i utlendingsloven og straffeloven som beskytter au pairer mot bl.a. vold, seksuelle overgrep og menneskehandel. På nåværende tidspunkt ser jeg ikke behov for en slik lovendring.



